

De Relatie tussen de Realiteitsperceptie van Seksuele Inhoud op Internet
en de Fysieke Zelfwaardering van Meisjes

Auteur: Vera Bouwels

Studentnummer: 5717523

Email: v.j.j.bouwels@students.uu.nl

Master: Jeugdstudies

Blok: 4

Instelling: Universiteit van Utrecht

Plaats: Utrecht

Cursus: Masterproject Jeugdstudies: Thesis

Begeleider: J. van Ditzhuijzen

Faculteit: Sociale Wetenschappen

Datum: 20 – 6 – 2017

Aantal woorden: 3994

Samenvatting

Uit onderzoek is gebleken dat blootstelling aan seksuele inhoud op internet (BSII) kan leiden tot lagere fysieke zelfwaardering, eventueel via zelfobjectivering. In dit longitudinale onderzoek onder 536 Nederlandse meisjes (M=13.89 jaar) werden deze hypothesen getoetst: a) Realiteitsperceptie van seksuele inhoud op internet (RSII) leidt tot lagere fysieke zelfwaardering, b) dit verband wordt verklaard door zelfobjectivering, en c) dit verband is lager voor meisjes met een hoger opleidingsniveau. Daarnaast is gekeken of BSII lagere fysieke zelfwaardering kon voorspellen. Geen van deze hypothesen werd bevestigd. Er bleek wel dat fysieke zelfwaardering en zelfobjectivering met elkaar samenhangen. RSII en BSII leken niet van belang in de relatie met fysieke zelfwaardering en een hoger opleidingsniveau leek niet van belang in de relatie tussen RSII en fysieke zelfwaardering. Zelfobjectivering leek wel een rol te spelen bij fysieke zelfwaardering en andersom. Vervolgonderzoek zou zich kunnen richten op de relaties tussen RSII en BSII en fysieke zelfwaardering in een andere steekproef en op de mogelijke bi-directionele relatie tussen fysieke zelfwaardering en zelfobjectivering. De praktijk zou interventies kunnen ontwikkelen voor meisjes ter verhoging van fysieke zelfwaardering waarbij zelfobjectivering wordt aangeraden als belangrijk element in deze interventies.

Kernwoorden: blootstelling aan seksuele inhoud op internet, realiteitsperceptie van seksuele inhoud op internet, fysieke zelfwaardering, zelfobjectivering, opleidingsniveau

Abstract

Research has shown that exposure to sexual internet content (ESIC) can lead to lower physical self-esteem, possibly through self-objectification. This longitudinal study among 536 Dutch girls (mean age=13.89) tested the following hypotheses: a) Perceived realism of sexual internet content (PRSIC) leads to lower physical self-esteem, b) this relationship is explained by self-objectification, and c) this relationship is lower for girls with a higher level of education. This study also investigated whether ESIC could predict lower physical self-esteem. None of these hypotheses were confirmed. Physical self-esteem and self-objectification appeared to be associated with each other. PRSIC and ESIC did not appear to matter in the relationship with physical self-esteem and a higher level of education did not appear to matter in the relationship between PRSIC and physical self-esteem. Self-objectification appeared to play a role with physical self-esteem and the other way around. Future research could focus on the relationships between PRSIC, ESIC and physical self-esteem in another sub sample and on the possible bidirectional relationship between physical self-esteem and self-objectification. Practice could develop programs for girls to increase physical self-esteem whereby self-objectification is recommended as a key element within these programs.

Keywords: exposure to sexual internet content, perceived realism of sexual internet content, physical self-esteem, self-objectification, level of education

Uit onderzoek is gebleken dat blootstelling aan seksuele inhoud op internet (BSII), ofwel het bezoeken van pornografische websites (Doornwaard, Van den Eijnden, Overbeek, & Ter Bogt, 2015), kan leiden tot lagere fysieke zelfwaardering (Doornwaard et al., 2014; Stice, Spangler, & Agras, 2001) eventueel via zelfobjectivering (Aubrey, 2006; Fitzsimmons-Craft & Bardone-Cone, 2012; Impett, Henson, Breines, Schooler, & Tolman, 2011). Lagere fysieke zelfwaardering kan vervolgens weer leiden tot fysieke en mentale gezondheidsproblemen zoals eetstoornissen (Neumark-Sztainer, Paxton, Hannan, Haines, & Story, 2006) en een laag zelfvertrouwen en depressie bij meisjes in de vroege adolescentie (Paxton, Neumark-Sztainer, Hannan, & Eisenberg, 2006). Het blijft echter onduidelijk welk specifieke kenmerk van deze inhoud samenhangt met lagere fysieke zelfwaardering (Doornwaard et al., 2014; Durkin & Paxton, 2002).

Het is mogelijk dat een hogere realiteitsperceptie van seksuele inhoud op internet (RSII) hierin een rol speelt. Een hogere RSII houdt in dat adolescente meisjes de vrouwelijke lichamen in deze seksuele inhoud als meer realistisch zien. Uit longitudinaal onderzoek onder adolescenten is namelijk gebleken dat een hoger niveau van RSII leidt tot meer BSII (Doornwaard et al., 2015) en dat meer BSII leidt tot een hogere RSII (Peter & Valkenburg, 2010). Dit suggereert dat er mogelijk een bi-directionele relatie bestaat tussen RSII en BSII. Hierdoor ontstaat de vraag of de negatieve gevolgen van BSII mogelijk ten dele de gevolgen zijn van RSII en dat RSII mogelijk het specifieke kenmerk is dat samenhangt met lagere fysieke zelfwaardering. Het is namelijk niet onaannemelijk dat niet zozeer de blootstelling aan seksuele inhoud, maar meer de manier waarop deze inhoud gezien wordt, van invloed is op lagere fysieke zelfwaardering.

Om de relaties tussen deze variabelen te kunnen toelichten en de negatieve gevolgen van lagere fysieke zelfwaardering voor meisjes te kunnen aanpakken, moet er onderzocht worden hoe RSII, fysieke zelfwaardering en zelfobjectivering samenhangen terwijl er gecontroleerd wordt voor BSII en fysieke zelfwaardering op het eerste meetmoment. In eerder onderzoek zijn alleen de relaties tussen BSII, zelfobjectivering en fysieke zelfwaardering onderzocht. In dit longitudinale onderzoek worden RSII, zelfobjectivering en fysieke zelfwaardering samen in een model onderzocht en wordt gekeken of RSII de achterliggende oorzaak is van zelfobjectivering en lagere fysieke zelfwaardering. Bovendien zal er in dit onderzoek gekeken worden of een hoger opleidingsniveau de relatie tussen RSII en lagere fysieke zelfwaardering kan verminderen. Volgens de sociale vergelijkingstheorie zou men dit kunnen verwachten (Halliwell, Easun, & Harcourt, 2011) maar hier is nog weinig onderzoek

naar gedaan. Het is echter wel van belang dat dit gebeurt, omdat er hierdoor mogelijk een manier wordt gevonden om lagere fysieke zelfwaardering te verminderen. De uitkomsten van dit onderzoek zouden daarnaast handvatten kunnen opleveren voor het ontwikkelen van preventie- en interventieprogramma's voor meisjes op het gebied van RSII en lagere fysieke zelfwaardering.

RSII en Fysieke Zelfwaardering

Een hogere RSII kan gedefinieerd worden als een hogere sociale realiteitsperceptie van seksuele inhoud op internet. Sociale realiteitsperceptie staat voor de mate waarin de vrouwelijke lichamen in deze inhoud worden gezien als realistisch (Peter & Valkenburg, 2010). Lagere fysieke zelfwaardering kan gedefinieerd worden als een negatief (seksueel) lichaamsbeeld (Doornwaard et al., 2014). Om de relatie tussen RSII en fysieke zelfwaardering in dit onderzoek te begrijpen, wordt er gebruik gemaakt van de sociale vergelijkingstheorie. Volgens deze theorie kunnen meisjes zichzelf vergelijken met afbeeldingen van het vrouwenlichaam in de media (Stice et al., 2001). Wanneer zij deze (seksueel) afgebeelde vrouwen als meer aantrekkelijk zien dan zichzelf is er sprake van een opwaartse vergelijking. Dit kan resulteren in lagere fysieke zelfwaardering (Doornwaard et al., 2014).

Er is nauwelijks onderzoek gedaan naar de relatie tussen RSII en fysieke zelfwaardering. Wel is er veel onderzocht over de relatie tussen BSII en fysieke zelfwaardering. Zo is uit zowel cross-sectioneel als longitudinaal onderzoek onder adolescenten gebleken dat meer BSII leidt tot lagere fysieke zelfwaardering (Bair, Kelly, Serdar, & Mazzeo, 2012; Bell, Lawton, & Dittmar, 2007; Calado, Lameiras, Sepulveda, Rodriguez, & Carrera, 2011; Doornwaard et al., 2014; Durkin & Paxton, 2002; Hawkins, Richards, Granley, & Stein, 2004; Kor et al., 2014; Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010; Stice et al., 2001). In deze onderzoeken bestond echter onduidelijkheid over welke aspecten van de seksuele media samenhangen met lagere fysieke zelfwaardering (Doornwaard et al., 2014; Durkin & Paxton, 2002). Het is mogelijk dat een hogere RSII het specifieke kenmerk van deze media is dat hier een onderliggende rol speelt. Het huidige onderzoek zal trachten hierover meer duidelijkheid te verschaffen.

RSII, Zelfobjectivering en Fysieke Zelfwaardering

De theorie van objectivering stelt dat er in de media geseksualiseerde beelden van het vrouwelijk lichaam voorkomen. Door blootstelling aan deze media worden personen geprikkeld om vrouwen als seksuele objecten te gaan zien (Fredrickson & Roberts, 1997). Zelfobjectivering is een verschijnsel waarbij meisjes zichzelf beginnen te zien als seksuele

objecten naar aanleiding van blootstelling aan seksuele beelden in de media, enkel gewaardeerd vanwege hun fysieke verschijning (Vokey, 2014).

Uit zowel cross-sectioneel als longitudinaal onderzoek onder meisjes is gebleken dat blootstelling aan seksuele media, al dan niet met daarin het ideale vrouwenlichaam of met een focus op uiterlijk, samenhangt met meer zelfobjectivering (Aubrey, 2006; Grabe & Hyde, 2009; Halliwell, Malson, & Tischner, 2011; Harper & Tiggemann, 2008; Morry & Staska, 2001; Prichard & Tiggemann, 2012; Vandenbosch & Eggermont, 2012). Verder is uit zowel cross-sectioneel (Balcetis, Cole, Chelberg, & Alicke, 2013; Lindner, Tantleff-Dunn, & Jentsch, 2012; Strelan & Hargreaves, 2005; Tolman, Impett, Tracy, & Michael, 2006) als longitudinaal onderzoek (Fitzsimmons-Craft & Bardone-Cone, 2012; Impett et al., 2011) onder meisjes gebleken dat er een samenhang bestaat tussen zelfobjectivering en lagere fysieke zelfwaardering. Er bestond echter onduidelijkheid over welk kenmerk van blootstelling aan deze media zorgt voor meer zelfobjectivering (Aubrey, 2006). Het zou kunnen dat een hogere RSII hier een onderliggende factor is. In dit onderzoek zal worden gekeken of dit een mogelijkheid is.

Moderatie van een Hoger Opleidingsniveau

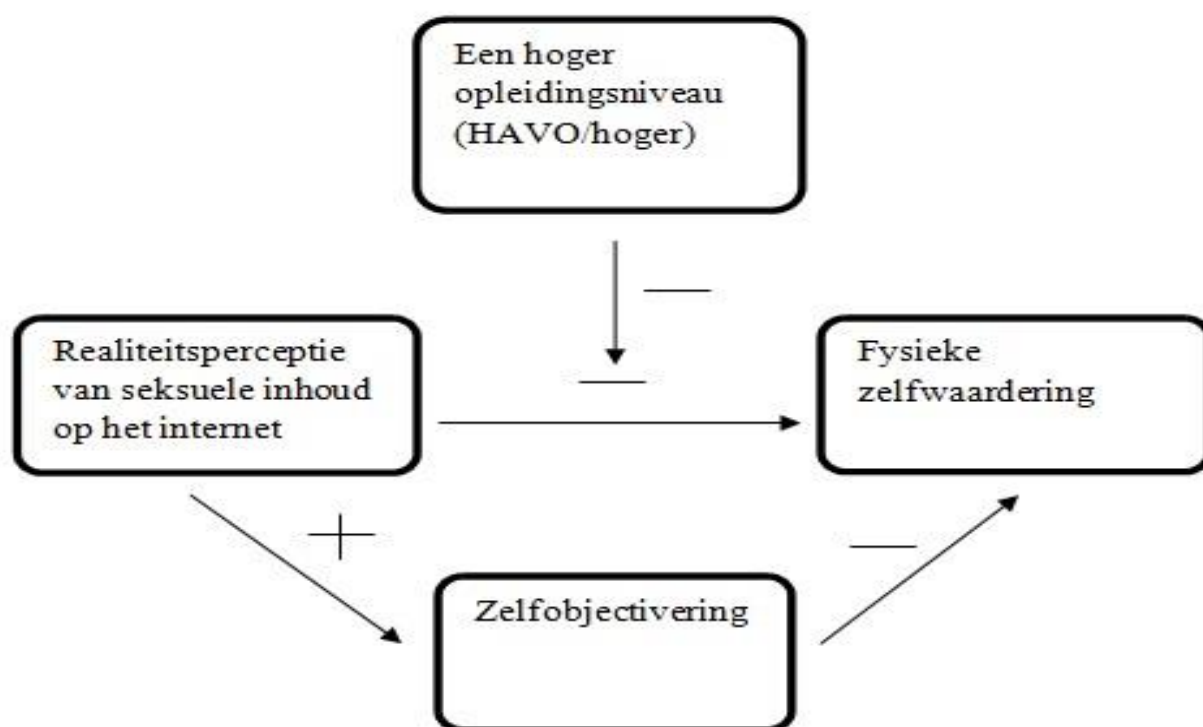
Het zou kunnen dat het effect van RSII op lagere fysieke zelfwaardering anders is voor meisjes met een hoger opleidingsniveau. Het is namelijk niet ondenkbaar dat hoger opgeleide meisjes beter kunnen schatten hoe realistisch of onrealistisch vrouwenlichamen in seksuele media zijn dan lager opgeleide meisjes. Volgens de sociale vergelijkingstheorie zou een hoger opleidingsniveau de relatie tussen RSII en lagere fysieke zelfwaardering kunnen verminderen omdat dit de opwaartse vergelijking doorbreekt (Halliwell et al., 2011).

Er is nog weinig onderzoek gedaan naar deze mogelijke moderatie van een hoger opleidingsniveau. Wel is er onderzoek gedaan naar de moderatie van kennis over het ideale vrouwenlichaam in de media. Zo is uit cross-sectioneel onderzoek onder meisjes gebleken dat er voor participanten, die voorafgaand aan blootstelling aan seksuele beelden eerst werden blootgesteld aan een video interventie (Halliwell et al., 2011) of media psycho-educatie (Yamamiya, Cash, Melnyk, Posavac, & Posavac, 2005), geen samenhang meer bestond tussen de blootstelling aan seksuele beelden van het ideale vrouwenlichaam en een lagere fysieke zelfwaardering. De relatie tussen blootstelling aan seksuele mediabeelden en lagere fysieke zelfwaardering kan dus verminderd worden voor meisjes met kennis over het ideale vrouwenlichaam in de media. Uit cross-sectioneel onderzoek onder adolescenten is gebleken dat er een correlatie bestaat tussen deze kennis en een hoger opleidingsniveau (Levin-Zamir,

Lemish, & Gofin, 2011). Hierdoor zou gesteld kunnen worden dat de relatie tussen blootstelling aan seksuele mediabeelden en lagere fysieke zelfwaardering mogelijk ook verminderd zou kunnen worden voor meisjes met een hoger opleidingsniveau, wanneer er vanuit gegaan wordt dat hoger opgeleide meisjes mogelijk ook meer kennis hebben van het ideale vrouwenlichaam in de media. Het huidige onderzoek zal gaan onderzoeken of dit het geval is.

Hypothesen en Onderzoekmodel

In dit onderzoek zal de volgende hoofdvraag worden beantwoord: In hoeverre heeft de realiteitsperceptie van seksuele inhoud op internet invloed op de fysieke zelfwaardering van meisjes in de vroege adolescentie, kan dit mogelijke verband verklaard worden door het fenomeen van zelfobjectivering, en is dit mogelijke verband minder sterk voor meisjes met een hoger opleidingsniveau (HAVO/hoger)? De hypothesen hierbij zijn: a) Realiteitsperceptie van seksuele inhoud op internet leidt tot lagere fysieke zelfwaardering, b) dit verband wordt verklaard door zelfobjectivering, en c) dit verband is lager voor meisjes met een hoger opleidingsniveau (zie Figuur 1). Er zal daarbij in dit onderzoek een focus liggen op internetmedia omdat deze media tegenwoordig de meest gebruikte mediavorm is waar veel seksueel materiaal te vinden is.

Figuur 1. Onderzoekmodel met betrekking tot adolescente meisjes

Methode

Steekproef

De data voor deze studie werden verzameld als onderdeel van een longitudinaal onderzoeksproject waarbij 1297 Nederlandse adolescenten van groep 8 tot het vierde schooljaar van de middelbare school viermaal een vragenlijst invulden met een interval van zes maanden. Voor de huidige longitudinale studie werden alleen meisjes van het eerste tot het vierde schooljaar van de middelbare school meegenomen omdat dit onderzoek alleen betrekking had op meisjes en in groep 8 het opleidingsniveau van de middelbare school nog niet bepaald is. Deze deelnemers werden geworven op vier middelbare scholen in grote steden en kleine gemeentes in Nederland. De totale steekproef bestond uiteindelijk uit $n=536$ meisjes.

Procedure

Voordat de deelname startte, hadden adolescenten en hun ouders informatie ontvangen over de doelen van de studie, de procedures en de maatregelen om vertrouwelijkheid te garanderen. Van ouders en jongeren was toestemming verkregen voor deelname. Tijdens elke meting vulden adolescenten op school een Nederlandse kwantitatieve vragenlijst in op de computer. Hierbij waren onderzoekers aanwezig om toezicht te houden op de dataverzameling, vragen te beantwoorden en privacy te garanderen. Wegens de omvangrijke vragenlijst kregen de participanten tijdens de eerste en de tweede meting bij de concepten RSII, fysieke zelfwaardering en zelfobjectivering slechts een deel van de items toegewezen in plaats van alle items aan alle personen te vragen. Overige items op de schaal werden later geïmputeerd. Na elke voltooide vragenlijst ontvingen adolescenten een boekenbon. Deze studie werd goedgekeurd door de ethische commissie van de Faculteit Sociale Wetenschappen van de Universiteit van Utrecht.

Meetinstrumenten

RSII (T1). Realiteitsperceptie van seksuele inhoud op internet werd geoperationaliseerd met vijf items (bijvoorbeeld: “Internet geeft altijd betrouwbare informatie over seks en relaties”, “Ik kan veel leren door op internet naar porno te kijken”). Adolescenten werden gevraagd aan te geven of ze het eens of oneens waren met de uitspraken. De antwoordcategorieën op een 7 puntschaal waren als volgt: 1 = Helemaal mee oneens, 2 = Mee oneens, 3 = Beetje mee oneens, 4 = Beetje mee eens, 5 = Mee eens, 6 = Helemaal mee eens, 7 = Weet ik niet. Voor item 4 werden de antwoordcategorieën omgepoold. Van deze items werd een schaal gemaakt door de gemiddelde score te nemen, ook bij participanten met

ontbrekende gegevens (maximaal 50% ontbrekend). Na betrouwbaarheidsanalyses werd uiteindelijk gekozen voor een schaal zonder item 4 (Cronbach's $\alpha=.81$).

BSII (T1). Blootstelling aan seksuele inhoud op internet werd geoperationaliseerd met één item (Hoe vaak gebruik jij internet om een pornowebsite te bekijken?). De antwoordcategorieën op een 6 puntschaal waren als volgt: 1 = Nooit, 2 = Minder dan 1 keer per jaar, 3 = Minder dan 1 keer per maand, 4 = 1 tot 3 keer per maand, 5 = 1 of 2 keer per week, 6 = 3 keer per week of vaker.

Fysieke zelfwaardering (T1 en T4). Fysieke zelfwaardering werd geoperationaliseerd met vijf items (bijvoorbeeld: "Ik ben tevreden over mijn figuur", "Ik vind mezelf best aantrekkelijk"). Adolescenten werden gevraagd aan te geven of deze uitspraken voor hen klopten. De antwoordcategorieën op een 5 puntschaal waren als volgt: 1 = Helemaal niet waar, 2 = Beetje niet waar, 3 = Soms wel en soms niet waar, 4 = Beetje wel waar, 5 = Helemaal waar. Voor één item werden de antwoordcategorieën omgepoold. Deze operationalisering was gebaseerd op de 'Competentiebelevingsschaal' voor adolescenten (CBSA) met een betrouwbaarheid van Cronbach's $\alpha=.86$ (Harter, 1985; Straathof & Treffers, 1989; Wichstrøm, 1995). Van deze items werd een schaal gemaakt door de gemiddelde score te nemen, ook bij participanten met ontbrekende gegevens (Cronbach's $\alpha=.77$ op T1, Cronbach's $\alpha=.90$ op T4). Bij deze schaal gold dat maximaal drie van de vijf items missing mocht zijn.

Zelfobjectivering (T2). Zelfobjectivering werd geoperationaliseerd met acht items (bijvoorbeeld: "Ik denk zelden na over hoe ik eruit zie", "Ik denk meer na over hoe ik me lichamelijk voel dan over hoe mijn lichaam eruit ziet", "Ik vergelijk mijn uiterlijk bijna nooit met het uiterlijk van andere mensen"). Adolescenten werden gevraagd aan te geven of deze uitspraken voor hen klopten. De antwoordcategorieën op een 6 puntschaal waren als volgt: 1 = Helemaal mee eens, 2 = Mee eens, 3 = Beetje mee eens, 4 = Beetje mee oneens, 5 = Mee oneens, 6 = Helemaal mee oneens. Voor items 5 en 6 werden de antwoordcategorieën niet omgepoold. Deze operationalisering was gebaseerd op de 'Surveillance' sub schaal van de 'Objectified Body Consciousness' schaal met een betrouwbaarheid van Cronbach's $\alpha=.89$ (McKinley & Hyde, 1996). Van deze items werd een schaal gemaakt door de gemiddelde score te nemen, ook bij participanten met ontbrekende gegevens (Cronbach's $\alpha=.70$). Bij deze schaal gold dat maximaal vijf van de acht items missing mocht zijn.

Opleidingsniveau. Opleidingsniveau werd geoperationaliseerd met één item (Wat voor soort onderwijs volg je?). De antwoordcategorieën waren als volgt: 0 = VMBO, 1 = HAVO/hoger.

Leeftijd. Leeftijd werd berekend op basis van de geboortedatum van participanten.

Data-analyse

Ten eerste werden er descriptieve analyses uitgevoerd om een beter beeld te krijgen van de data. Dit werd gedaan met frequenties, kruistabellen en correlaties. Ten tweede werd er een lineaire regressieanalyse uitgevoerd om de eerste hypothese te toetsen (a. Realiteitsperceptie van seksuele inhoud op internet leidt tot lagere fysieke zelfwaardering). Hierbij werd gecontroleerd voor BSII op T1, fysieke zelfwaardering op T1, zelfobjectivering op T2, opleidingsniveau en leeftijd. Daarbij werd er tevens bekeken of BSII leidde tot lagere fysieke zelfwaardering in deze steekproef. Hierbij werd gecontroleerd voor RSII op T1, fysieke zelfwaardering op T1, zelfobjectivering op T2, opleidingsniveau en leeftijd. Ten derde werd er met model 4 van PROCESS een mediatieanalyse uitgevoerd om de tweede hypothese te toetsen (b. Het verband wordt verklaard door zelfobjectivering). Hierbij werd gekeken of zelfobjectivering op T2 als verklarende factor kon dienen en werd gecontroleerd voor BSII op T1, fysieke zelfwaardering op T1, opleidingsniveau en leeftijd. Ten vierde werd er met model 1 van PROCESS een moderatieanalyse uitgevoerd om de laatste hypothese te toetsen (c. Het verband is lager voor meisjes met een hoger opleidingsniveau). Ook hierbij werd gecontroleerd voor BSII op T1, fysieke zelfwaardering op T1, zelfobjectivering op T2 en leeftijd.

Resultaten

De steekproefgrootte per meting was als volgt: T1: n=448, T2: n=502, T3: n=488, T4: n=464. De gemiddelde leeftijd was 13.89 (SD=1.14; Range=11.49-17.89). Hiervan waren er 429 meisjes Nederlands, 17 Surinaams, 8 van de Nederlandse Antillen, 4 Turks, 3 Marokkaans, 58 uit een ander westers land en 17 uit een ander niet-westers land. Er zaten 173 meisjes op het VMBO en 331 meisjes op HAVO of hoger.

In Tabel 1 staan de beschrijvende statistieken. Over het algemeen werd seksuele inhoud op internet als weinig realistisch gezien (M=1.78, SD=.71). Daarnaast was de hoeveelheid blootstelling aan seksuele inhoud op internet vrij laag (M=1.10, SD=.43). Op zelfobjectivering werd vrij gemiddeld gescoord (M=3.88, SD=.59). Wat ten slotte opviel, was dat fysieke zelfwaardering op T1 (M=3.23, SD=.84) niet veel verschilde van fysieke zelfwaardering op T4 (M=3.23, SD=.92).

In Tabel 2 staat de correlatiematrix. Wat opviel was ten eerste de hoge positieve correlatie tussen RSII op T1 en BSII op T1. Daarnaast had zelfobjectivering op T2 een hoge negatieve correlatie met fysieke zelfwaardering op T1. Ook viel de hoge negatieve correlatie tussen fysieke zelfwaardering op T4 en zelfobjectivering op T2 op. Daarnaast had opleidingsniveau een hoge positieve correlatie met zelfobjectivering op T2 en had leeftijd een hoge positieve correlatie met opleidingsniveau.

In Tabel 3 staan de resultaten van de regressieanalyse. Uit de analyse bleek dat realiteitsperceptie van seksuele inhoud op internet op T1 niet samenhang met fysieke zelfwaardering op T4, $B=-.01$, $\beta=-.01$, $t=-.21$, $p=.82$. Omdat RSII niet samenhang met een lagere fysieke zelfwaardering en er vooral literatuur werd gevonden over het effect van BSII op fysieke zelfwaardering is aanvullend gekeken of BSII wel samenhang met lagere fysieke zelfwaardering in deze steekproef. Hieruit bleek dat in deze steekproef BSII op T1 ook niet samenhang met fysieke zelfwaardering op T4, $B=.03$, $\beta=.01$, $t=.41$, $p=.68$. Hoewel er geen hoofdeffect was van RSII op T1 op fysieke zelfwaardering op T4 is er toch een mediatieanalyse gedaan om te kijken of er aanwijzingen waren voor een indirect effect. In Tabel 4 staan de resultaten van de mediatieanalyse. De resultaten van de mediatieanalyse lieten zien dat er geen sprake was van mediatie in de relatie tussen RSII op T1 en lagere fysieke op T4 door zelfobjectivering op T2, $B=.00$, $BI [-.0077, .0254]$. In Tabel 5 staan de resultaten van de moderatieanalyse. De resultaten van de moderatieanalyse lieten zien dat het verband tussen RSII op T1 en lagere fysieke zelfwaardering op T4 niet lager was voor meisjes met een hoger opleidingsniveau, $B=-.03$, $t=-.26$, $p=.79$.

Uit de regressieanalyse, de mediatieanalyse en de moderatieanalyse bleek daarnaast dat fysieke zelfwaardering op T1 sterk samenhang met fysieke zelfwaardering op T4, $B=.64$, $\beta=.57$, $t=12.81$, $p=.000$, dat leeftijd samenhang met fysieke zelfwaardering op T4, $B=.12$, $\beta=.14$, $t=3.19$, $p=.002$ en dat zelfobjectivering op T2 samenhang met fysieke zelfwaardering op T4, $B=-.19$, $\beta=-.11$, $t=-2.46$, $p=.014$. Daarnaast bleek uit de mediatieanalyse dat fysieke zelfwaardering op T1 samenhang met zelfobjectivering op T2, $B=-.15$, $t=-4.60$, $p=.000$.

Tabel 1

Beschrijvende Statistieken van Variabelen uit Onderzoekmodel en Controlevariabelen

Variabelen	n	M	SD	Bereik
Realiteitsperceptie van Seksuele Inhoud op internet (T1)	445	1.78	.71	1-6
Blootstelling aan Seksuele Inhoud op internet (T1)	488	1.10	.43	1-6
Fysieke Zelfwaardering (T1)	504	3.23	.84	1-5
Fysieke Zelfwaardering (T4)	464	3.23	.92	1-5
Zelfobjectivering (T2)	502	3.88	.59	1-6
Hoog Opleidingsniveau	331			
Leeftijd	536	13.89	1.14	

Noot. *M* = Gemiddelde, *SD* = Standaard Deviatie.

Tabel 2

Correlatiematrix van Variabelen uit Onderzoekmodel en Controlevariabelen

Variabelen	1	2	3	4	5	6	7
1. Blootstelling aan Seksuele Inhoud op internet (T1)	1						
2. Fysieke Zelfwaardering (T1)	-.09*	1					
3. Realiteitsperceptie van Seksuele Inhoud op internet (T1)	.18**	-.02	1				
4. Zelfobjectivering (T2)	.03	-.24**	-.03	1			
5. Fysieke Zelfwaardering (T4)	-.03	.59**	.00	-.25**	1		
6. Opleidingsniveau (overall)	-.02	.05	-.09*	.21**	.03	1	
7. Leeftijd	.07	-.04	.03	.08	.07	.22**	1

Noot. Correlaties zijn berekend aan de hand van Pearsons *r*

p* < .05. *p* < .01.

Tabel 3

Resultaten Regressieanalyse met Fysieke Zelfwaardering (T4) als Afhankelijke Variabele

Variabelen	B	SE	β	t	p	R ²
						.38
Constante	.17	.60		.29	.76	
Realiteitsperceptie van Seksuele Inhoud op Internet (T1)	-.01	.05	-.01	-.21	.82	
Blootstelling aan Seksuele Inhoud op Internet (T1)	.03	.08	.01	.41	.68	
Fysieke Zelfwaardering (T1)	.64	.05	.57	12.81	.000	
Zelfobjectivering (T2)	-.19	.07	-.11	-2.46	.014	
Opleidingsniveau	.04	.09	.01	.41	.68	
Leeftijd	.12	.03	.14	3.19	.002	

Tabel 4

Resultaten Mediatieanalyse met Fysieke Zelfwaardering (T4) als Afhankelijke Variabele

Variabelen	B	SE	95% CI
Constante	.17	.60	[-1.01, 1.37]
Zelfobjectivering (T2)	-.19	.07	[-.34, -.03]
Realiteitsperceptie van Seksuele Inhoud op Internet (T1)	-.01	.05	[-.12, .10]
Blootstelling aan Seksuele Inhoud op Internet (T1)	.03	.08	[-.13, .21]
Fysieke Zelfwaardering (T1)	.64	.05	[.54, .74]
Leeftijd	.12	.03	[.04, .19]
Opleidingsniveau	.04	.09	[-.15, .23]
Indirect Effect	.00	.00	[-.00, .02]

Noot. Indirect Effect = Indirect Effect van Realiteitsperceptie van Seksuele Inhoud op Internet (T1) op Fysieke Zelfwaardering (T4) via Zelfobjectivering (T2)

Tabel 5

Resultaten Moderatieanalyse met Fysieke Zelfwaardering (T4) als Afhankelijke Variabele

Variabelen	B	SE	t	p	95% CI
Constante	.13	.63	.21	.83	[-1.10, 1.37]
Opleidingsniveau	.09	.24	.40	.68	[-.37, .57]
Realiteitsperceptie van Seksuele Inhoud op Internet (T1)	.00	.09	.07	.93	[-.17, .18]
Interactie Effect	-.03	.11	-.26	.79	[-.26, .20]
Blootstelling aan Seksuele Inhoud op Internet (T1)	.03	.08	.44	.65	[-.13, .21]
Fysieke Zelfwaardering (T1)	.64	.05	12.81	.000	[.54, .74]
Leeftijd	.12	.03	3.19	.002	[.04, .19]
Zelfobjectivering (T2)	-.19	.07	-2.46	.014	[-.34, -.03]

Noot. *Interactie Effect* = Interactie Effect van Opleidingsniveau op de Relatie tussen Realiteitsperceptie van Seksuele Inhoud op Internet (T1) en Fysieke Zelfwaardering (T4)

Discussie

Het doel van dit onderzoek was om te bekijken in hoeverre de realiteitsperceptie van seksuele inhoud op internet invloed had op de fysieke zelfwaardering van meisjes in de vroege adolescentie, of dit mogelijke verband verklaard kon worden door het fenomeen van zelfobjectivering, en of dit mogelijke verband minder sterk was voor meisjes met een hoger opleidingsniveau (HAVO/hoger). Uit dit onderzoek bleek dat in deze steekproef realiteitsperceptie van seksuele inhoud op internet niet samenhang met lagere fysieke zelfwaardering, dat er geen sprake was van mediatie door zelfobjectivering en dat deze relatie niet lager was voor meisjes met een hoger opleidingsniveau. De hypothesen van dit onderzoek rondom RSII werden dus niet bevestigd. Dit zou verklaard kunnen worden doordat RSII niet dezelfde negatieve gevolgen heeft als BSII. Uit eerder onderzoek onder adolescenten is namelijk alleen gebleken dat meer BSII samenhang met lagere fysieke zelfwaardering (Bair et al., 2012; Bell et al., 2007; Calado et al., 2011; Doornwaard et al., 2014; Durkin & Paxton, 2002; Hawkins et al., 2004; Kor et al., 2014; Löfgren-Mårtenson & Månsson, 2010; Stice et al., 2001). Deze bevinding werd in het huidige onderzoek echter niet gerepliceerd want ook

BSII hing in deze steekproef niet samen met fysieke zelfwaardering. De niet bevestigde hypothesen rondom RSII en BSII zouden eventueel verklaard worden doordat fysieke zelfwaardering in deze steekproef niet gemakkelijk beïnvloed kon worden door RSII en BSII. Uit de regressieanalyse bleek namelijk dat fysieke zelfwaardering op het eerste meetmoment sterk samenhang met fysieke zelfwaardering op het vierde meetmoment. Dit zou kunnen betekenen dat fysieke zelfwaardering in deze steekproef, bestaande uit relatief jonge meisjes, zeer stabiel is over tijd. Het zou kunnen dat RSII en BSII in deze steekproef daardoor geen invloed hadden op fysieke zelfwaardering. Daarnaast zou het kunnen dat BSII in deze steekproef niet samenhang met lagere fysieke zelfwaardering omdat deze steekproef alleen bestond uit meisjes en BSII mogelijk minder voorkomt onder meisjes. Gezien de bevindingen uit het huidige onderzoek niet overeenkomen met bevindingen uit eerder onderzoek over BSII is het van belang om te onderzoeken of de bevindingen uit het huidige onderzoek in een andere steekproef – waarin bijvoorbeeld tevens jongens en iets oudere adolescenten zijn opgenomen – gerepliceerd zullen worden. Pas nadat vervolgonderzoek hier uitsluitsel over geboden heeft, kunnen er conclusies getrokken worden over de rollen van RSII en BSII in lagere fysieke zelfwaardering bij adolescenten.

De tweede hypothese, namelijk dat het verband tussen RSII en fysieke zelfwaardering verklaard werd door zelfobjectivering, werd niet bevestigd. Dit had ermee te maken dat het hoofdeffect tussen RSII en fysieke zelfwaardering niet significant was in deze steekproef. Er bleek echter wel dat fysieke zelfwaardering op het eerste meetmoment samenhang met zelfobjectivering op het tweede meetmoment. Uit onderzoek onder vrouwen (Allevaa, Martijn, Van Breukelen, Jansen, & Karos, 2015; Andrew, Tiggemann, & Clark, 2016) en meisjes (Andrew, Tiggemann, & Clark, 2015) is tevens gebleken dat er een negatieve correlatie bestond tussen fysieke zelfwaardering en zelfobjectivering. Daarnaast bleek dat zelfobjectivering op het tweede meetmoment samenhang met fysieke zelfwaardering op het vierde meetmoment. Dit komt overeen met resultaten uit bestaand longitudinaal onderzoek onder meisjes (Fitzsimmons-Craft & Bardone-Cone, 2012; Impett et al., 2011). Dit zou mogelijk kunnen betekenen dat er een bi-directionele relatie bestaat tussen zelfobjectivering en fysieke zelfwaardering. Het is namelijk niet onaannemelijk dat de mate waarin meisjes zichzelf als objecten zien mogelijk afhangt van hun fysieke zelfwaardering en dat de fysieke zelfwaardering van meisjes mogelijk weer afhangt van de mate waarin zij zichzelf als objecten zien. Toekomstig onderzoek zou meer inzicht kunnen geven in de mogelijke bi-directionele relatie tussen deze variabelen.

De derde hypothese, namelijk dat het verband tussen RSII en fysieke zelfwaardering lager was voor meisjes met een hoger opleidingsniveau, werd tevens niet bevestigd. Dit zou verklaard kunnen worden doordat hoger opgeleide meisjes mogelijk niet noodzakelijk ook meer kennis hebben over het ideale vrouwenlichaam in de media. Uit voormalig cross-sectioneel onderzoek onder meisjes is namelijk alleen gebleken dat de relatie tussen BSII en lagere fysieke zelfwaardering verminderd kon worden voor meisjes met kennis over het ideale vrouwenlichaam in de media (Halliwell et al., 2011; Yamamiya et al., 2005). Toekomstig onderzoek zou zich daarom kunnen richten op de vraag of de relatie tussen RSII en fysieke zelfwaardering mogelijk wel verminderd kan worden door deze kennis aangezien dit in de relatie tussen BSII en fysieke zelfwaardering ook gevonden is.

Dit onderzoek had verschillende sterke punten. Ten eerste was er sprake van een longitudinaal design waardoor er ontwikkelingen over tijd gemeten konden worden. Ten tweede had dit onderzoek een grote steekproef van 536 Nederlandse meisjes. Het onderzoek had echter ook enkele beperkingen. Een eerste beperking was de aanwezigheid van ontbrekende gegevens in de data. Zo werd er gebruik gemaakt van planned missingness. Ook vielen er participanten uit bijvoorbeeld door schoolverlaten, of maakten participanten de vragenlijst niet af. Daarnaast was de zevende antwoordcategorie van de schaal van RSII (“Weet ik niet”) missing gemaakt en kon deze vervolgens niet worden geïmputeerd. Dit zorgde voor ontbrekende gegevens op deze schaal. Ondanks deze ontbrekende gegevens was de steekproefgrootte bij de regressieanalyse, de mediatieanalyse en de moderatieanalyse echter nog relatief groot met $n=334$ adolescente meisjes. Een tweede beperking was dat er bij het meten van de variabelen gebruikt is gemaakt van zelfrapportage, waardoor het mogelijk is dat participanten sociaal wenselijke antwoorden hebben ingevuld. Er is echter geprobeerd om dit zoveel mogelijk te voorkomen door de anonieme vragenlijst en door onderzoekers aanwezig te laten zijn tijdens de dataverzameling om privacy te garanderen.

Uit dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat in deze steekproef realiteitsperceptie van seksuele inhoud op internet en blootstelling aan seksuele inhoud op internet niet van belang leken in de relatie met fysieke zelfwaardering. Daarnaast leek een hoger opleidingsniveau niet van belang in het verminderen van de relatie tussen realiteitsperceptie van seksuele inhoud op internet en fysieke zelfwaardering. Zelfobjectivering leek echter wel een belangrijke rol te spelen bij fysieke zelfwaardering en andersom. Dit leidt tot verschillende implicaties voor het onderzoeksveld en voor de praktijk. Wat betreft het onderzoeksveld is er vervolgonderzoek nodig naar de vraag of de bevindingen uit het huidige

onderzoek rondom RSII en BSII in een andere steekproef gerepliceerd kunnen worden zodat er conclusies kunnen worden getrokken over de rollen van RSII en BSII in lagere fysieke zelfwaardering bij adolescenten. Tevens is er vervolgonderzoek nodig naar de relatie tussen fysieke zelfwaardering en zelfobjectivering zodat er meer duidelijkheid verschaft kan worden over de mogelijke bi-directionele relatie tussen deze variabelen. Deze resultaten zouden vervolgens mogelijk ingezet kunnen worden in preventie- en interventieprogramma's om lagere fysieke zelfwaardering te verminderen. Daarnaast is er vervolgonderzoek nodig naar de mogelijkheid van een modererend effect van kennis over het ideale vrouwenlichaam in de media op de relatie tussen RSII en fysieke zelfwaardering zodat deze kennis ingezet kan worden in preventie- en interventieprogramma's om RSII en lagere fysieke zelfwaardering te verminderen. Wat betreft de praktijk zouden er interventies ontwikkeld kunnen worden voor meisjes om lagere fysieke zelfwaardering te verminderen. Hierbij is het van belang om de factor zelfobjectivering mee te nemen in eventuele interventies.

Referenties

- Allevaa, J. M., Martijn, C., Breukelen, G. J. P., van, Jansen, A., & Karos, K. (2015). Expand your horizon: a programme that improves body image and reduces self-objectification by training women to focus on body functionality. *Body Image, 15*, 81-89. doi:10.1016/j.bodyim.2015.07.001
- Andrew, R., Tiggemann, M., & Clark, L. (2015). Predictors of intuitive eating in adolescent girls. *Journal of Adolescent Health, 56*(2), 209-214. doi:10.1016/j.jadohealth.2014.09.005
- Andrew, R., Tiggemann, M., & Clark, L. (2016). Predicting body appreciation in young women: an integrated model of positive body image. *Body Image, 18*, 34-42. doi:10.1016/j.bodyim.2016.04.003
- Aubrey, J. S. (2006). Exposure to sexually objectifying media and body self-perceptions among college women: an examination of the selective exposure hypothesis and the role of moderating variables. *Sex Roles, 55*(3-4), 159-172. doi:10.1007/s11199-006-9070-7
- Bair, C. E., Kelly, N. R., Serdar, K. L., & Mazzeo, S. E. (2012). Does the internet function like magazines? An exploration of image-focused media, eating pathology, and body dissatisfaction. *Eating Behaviors, 13*(4), 398-401. doi:10.1016/j.eatbeh.2012.06.003
- Balcetis, E., Cole, S., Chelberg, M. B., & Alicke, M. (2013). Searching out the ideal: awareness of ideal body standards predicts lower global self-esteem in women. *Self and Identity, 12*(1), 99-113. doi:10.1080/15298868.2011.639549
- Bell, B. T., Lawton, R., & Dittmar, H. (2007). The impact of thin models in music videos on adolescent girls' body dissatisfaction. *Body Image, 4*(2), 137-145. doi:10.1016/j.bodyim.2007.02.003
- Calado, M., Lameiras, M., Sepulveda, A. R., Rodriguez, Y., & Carrera, M. V. (2011). The association between exposure to mass media and body dissatisfaction among Spanish adolescents. *Women's Health Issues, 21*(5), 390-399. doi:10.1016/j.whi.2011.02.013
- Doornwaard, S. M., Bickham, D. S., Rich, M., Vanwesenbeeck, I., Eijnden, R. J. J. M., van den, & Bogt, T. F. M., ter (2014). Sex-related online behaviors and adolescents' body and sexual self-perceptions. *Pediatrics, 134*(6), 1103-1110. doi:10.1542/peds.2014-0592
- Doornwaard, S. M., Eijnden, R. J. J. M, van den, Overbeek, G., & Bogt, T. F. M., ter (2015). Differential developmental profiles of adolescents using sexually explicit internet

- material. *Journal of Sex Research*, 52(3), 269-281.
doi:10.1080/00224499.2013.866195
- Durkin, S. J. & Paxton, S. J. (2002). Predictors of vulnerability to reduced body image satisfaction and psychological wellbeing in response to exposure to idealized female media images in adolescent girls. *Journal of Psychosomatic Research*, 53(5), 995–1005. doi:10.1016/S0022-3999(02)00489-0
- Fitzsimmons-Craft, E. E., & Bardone-Cone, A. M. (2012). Examining prospective mediation models of body surveillance, trait anxiety, and body dissatisfaction in African American and Caucasian college women. *Sex Roles*, 67, 187–200.
doi:10.1007/s11199-012-0151-5
- Fredrickson, B. L., & Roberts, T. A. (1997). Objectification theory: towards understanding women's lived experiences and mental health risks. *Psychology of Women Quarterly*, 21(2), 173-206. doi:10.1111/j.1471-6402.1997.tb00108
- Grabe, S., & Hyde, J. S. (2009). Body objectification, MTV, and psychological outcomes among female adolescents. *Journal of Applied Social Psychology*, 39(12), 2840–2858. doi:10.1111/j.1559-1816.2009.00552.x
- Halliwell, E., Easun, A., & Harcourt, D. (2011). Body dissatisfaction: can a short media literacy message reduce negative media exposure effects amongst adolescent girls? *British Journal of Health Psychology*, 16(2), 396-403.
doi:10.1348/135910710X515714
- Halliwell, E., Malson, H., & Tischner, I. (2011). Are contemporary media images which seem to display women as sexually empowered actually harmful to women? *Psychology of Women Quarterly*, 35(1), 38–45. doi:10.1177/0361684310385217
- Harper, B., & Tiggemann, M. (2008). The effect of thin ideal media images on women's self-objectification, mood, and body image. *Sex Roles*, 58, 649–657. doi:10.1007/s11199-007-9379-x
- Harter, S. (1985). *Manual for the self-perception profile for children*. Denver: University of Denver.
- Hawkins, N., Richards, P. S., Granley, H. M., & Stein, D. M. (2004). The impact of exposure to the thin-ideal media image on women. *Eating Disorders*, 12(1), 35–50.
doi:10.1080/10640260490267751
- Impett, E. A., Henson, J. M., Breines, J. G., Schooler, D., & Tolman, D. L. (2011). Embodiment feels better: girls' body objectification and well-being across

- adolescence. *Psychology of Women Quarterly*, 35(1), 46-58.
doi:10.1177/0361684310391641
- Kor, A., Zilcha-Mano, S., Fogel, Y. A., Mikulincer, M., Reid, R. C., & Potenza, M. N. (2014). Psychometric development of the Problematic Pornography Use Scale. *Addictive Behaviors*, 39(5), 861-868. doi:10.1016/j.addbeh.2014.01.027
- Levin-Zamir, D., Lemish, D., & Gofin, R. (2011). Media Health Literacy (MHL): development and measurement of the concept among adolescents. *Health Education Research*, 26(2), 323-335. doi:10.1093/her/cyr007
- Lindner, D., Tantleff-Dunn, S., & Jentsch, F. (2012). Social comparison and the 'circle of objectification.' *Sex Roles*, 67, 222–235. doi:10.1007/s11199-012-0175-x
- Löfgren-Mårtenson, L., & Månsson, S. (2010). Lust, love, and life: A qualitative study of Swedish adolescents' perceptions and experiences with pornography. *Journal of Sex Research*, 47(6), 568–579. DOI: 10.1080/00224490903151374
- McKinley, N. M., & Hyde, J. S. (1996). The Objectified Body Consciousness scale. *Psychology of Women Quarterly*, 20(2), 181-215. doi:10.1111/j.1471-6402.1996.tb00467.x
- Morry, M. M., & Staska, S. L. (2001). Magazine exposure: internalization, self-objectification, eating attitudes, and body satisfaction in male and female university students. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 33(4), 269–279.
doi:10.1037/h0087148
- Neumark-Sztainer, D., Paxton, S. J., Hannan, P. J., Haines, J., & Story, M. (2006). Does body satisfaction matter? Five-year longitudinal associations between body satisfaction and health behaviors in adolescent females and males. *Journal of Adolescent Health*, 39(2), 244-251. doi:10.1016/j.jadohealth.2005.12.001
- Paxton, S. J., Neumark-Sztainer, D., Hannan, P. J., & Eisenberg, M. E. (2006). Body dissatisfaction prospectively predicts depressive mood and low self-esteem in adolescent girls and boys. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 35(4), 539-549. doi:10.1207/s15374424jccp3504_5
- Peter, J. & Valkenburg, P. M. (2010). Processes underlying the effects of adolescents' use of sexually explicit internet material: the role of perceived realism. *Communication Research*, 37(3), 375-399. doi:10.1177/0093650210362464

- Prichard, I., & Tiggemann, M. (2012). The effect of simultaneous exercise and exposure to thin-ideal music videos on women's state self-objectification, mood and body satisfaction. *Sex Roles, 67*, 201–210. doi:10.1007/s11199-012-0167-x
- Stice, E., Spangler, D., & Agras, W. S. (2001). Exposure to media-portrayed thin-ideal images adversely affects vulnerable girls: A longitudinal experiment. *Journal of Social and Clinical Psychology, 20*(3), 270–288. doi:10.1521/jscp.20.3.270.22309
- Straathof, M. A. E., & Treffers, P. D. A. (1989). *De adolescenten-versie van de CBSK*. Interne publicatie. Oegstgeest: Academisch Centrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie Curium.
- Strelan, P., & Hargreaves, D. (2005). Women who objectify other women: The vicious circle of objectification? *Sex Roles, 52*, 707–712. doi:10.1007/s11199-005-3737-3
- Tolman, D. L., Impett, E. A., Tracy, A. J., & Michael, A. (2006). Looking good, sounding good: femininity ideology and adolescent girls' mental health. *Psychology of Women Quarterly, 30*(1), 85-95. doi:10.1111/j.1471-6402.2006.00265.x
- Vandenbosch, L., & Eggermont, S. (2012). Understanding sexual objectification: a comprehensive approach toward media exposure and girls' internalization of beauty ideals, self-objectification, and body surveillance. *Journal of Communication, 62*(5), 869-887. doi:10.1111/j.1460-2466.2012.01667.x
- Vokey, M. (2014). *Sexualisation of girls in music videos and girls' magazine advertisements: prevalence and consequences* (thesis). Faculty of Graduate Studies, Department of Psychology. Winnipeg: University of Manitoba
- Wichstraum, L. (1995). Harter's Self-Perception Profile for Adolescents: reliability, validity, and evaluation of the question format. *Journal of Personality Assessment, 65*, 100-116.
- Yamamiya, Y., Cash, T. F., Melnyk, S. E., Posavac, H. D., & Posavac, S. S. (2005). Women's exposure to thin-and-beautiful media images: body image effects of media-ideal internalization and impact-reduction interventions. *Body Image, 2*(1), 74–80. doi:10.1016/j.bodyim.2004.11.001